

فضائل مکه معظمه

حسن بصری

فهرست:

فضائل مکه معظمه

پی نوشت ها:

ابوسعید حسن بن یسار بصری معروف به حسن بصری (۱۱۰ - ۲۱ هـ . ق.)، از مشاهیر تابعین و مرجع دینی اهل بصره بود که در مدینه منوره متولد و در بصره دار فانی را وداع گفت. وی از زهاد ثمانیه است و بعضی از فرق صوفیه به او متصل می شوند. در مورد خلوص و ارادت وی به امیر المؤمنین علی - علیه السلام - روایات متعددی وارد شده است. البته گروهی هم او را از خائنین شمرده اند. این مختصر را مجال ورود و تحقیق در این مباحث نیست .

بصری را رساله ای است پیرامون «فضائل مکه مکرمه»، او این رساله را برای عبدالرحیم بن

یونس^(۱) که در سلک زهاد و مقیم مکه بوده و به جهت تنگی معیشت، قصد مهاجرت از آن

بلد طیب را داشته، نگاشته است و در آن، با ذکر فضائل و ثبوتهای خانه کعبه و مسجدالحرام

و مکه مشرفه او را بر انصراف از قصد خود و ابقای در مکه، ترغیب و تحریرص نموده است.

این رساله عنوان خاصی ندارد و به نامهای «رساله الی ابن یونس»، «رساله الی عبدالرحیم بن

یونس»، «فضائل مکه معظمه» و «رساله فی فضائل مکه المعظمه» در فهرست ها از آن نام

برده شده و به تازی نیز نگاشته شده است .

رساله حاضر، برگردان فارسی آن رساله می باشد که مترجمش شناخته نشده است. آنچه از

این ترجمه در دسترس ما است، تنها نسخه ای است که به شماره ۳۴۲ در کتابخانه خطی

مدرسه نمازی خوی موجود است .

این نسخه در اندازه ۱۹/۵ * ۱۴ سانتی متر، طول سطرهای آن ۱۶ * ۸ سانتی متر در ۲۰

صفحه و هر صفحه اش ۱۷ سطر می باشد .

عناوین شنگرف، تمامی صفحات جدول شنگرف، و در حواشی تصحیح شده است .

در صفحه اول آن نوشته شده: «فضائل مکه معظمه، ترجمه شیخ حسن بصری - رحمه الله -

».

نسخه، تاریخ کتابت را فاقد است ولی کاغذ و خط کتاب حاکی از استنساخ آن در قرن دهم

هجری می باشد .

این نسخه، از جهت ارائه نمونه ای از ترجمه های قرن دهم، حائز اهمیت می باشد و نیز دارای

احادیث معتابیهی در فضیلت زیارت قبر حضرت پیامبر - ص - و ثواب آن می باشد که این خط

بطلانی است بر توهم عدّه ای که آن را روا نمی دانند. متأسفانه کاتب نسخه، از سواد کافی

برخوردار نبوده و در جای جای نسخه، اغلاط فاحشی را مرتکب شده است و بعضی از

روایاتی که در متن عربی است ترجمه فارسی آن نیز حذف شده که این شیوه دیرینه بعضی از

بزرگان همانند ابن اعثم کوفی و ترجمه تفسیر طبری و ... می باشد. نبودن نسخه دوّم نیز

مشکلی را به مشکل تصحیح افزوده است، لذا متن در اکثر موارد، از باب جمود بر نسخه،

همان نحوی که کاتب نوشته درج گردید و قضاوت بعهدہ خواننده گذاشته شد و در مواردی

که اشتباه واضح می نمود به تصحیح آن اقدام شد. در مجموع ارائه این رساله که در فضیلت

کعبه، مسجدالحرام، مکه معظمه و مدینه منوره نگاشته شده، کمک خوبی است تا مسلمانان

با اهمیت آن اماکن مقدس آشنا شده و حاجیان که توفیق زیارت نصیبشان شده، از این

خوانهای نعمت الهی که گستره شده، استفاده وافی و کافی ببرند .

والی الله قصد السبیل

الحمد لله ربّ العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله أجمعین .

بدان که این رساله مختصر، ترجمه رساله حسن بصری است که مضمون آیات قرآنی و مفهوم

احادیث نبوی - صلی الله علیه و [آله و] سلم - است که حسن بصری به یکی از زاهدان⁽²⁾ و

دوستان خود که در مکه معظمه ساکن بود و می خواست از تنگ حالی از مکه معظمه برآید،

نوشته و فرستاده اند و به غایت، ترغیب و تحریص بر سکونت نموده اند و به سخنان نرم و

نصایح درست، دلالت بر اقامت کرده اند و فرموده اند که :

«مقام به مکه سعادت است و بر آمدن از آن شقاوت، اگر تو را آنجا دو فلس حاصل شود بهتر است از ده هزار فلس در جای دیگر.»

و فرموده: «عجب از عقل تو که نیت برآمدن کرده ای بعد از آنی که حق تعالی تو را به فضل

خود از اهل حرم گردانیده و همسایه خود ساخته است. تمام عالم در این آرزو هستند. از

هزاران یکی را این دولت عظیم میسر می گردد. پس هر آینه شکر این نعمت بگزار مادام که

زنده هستی. زنهار از مکه معظمه بیرون مشو که شیطان خرابی تو را می خواهد و لازم دان بر

خود صبر و تقوا و آداب را.»

به تحقیق که مکه معظمه بهترین و دوست ترین زمین است نزد خدا و فضیلت و شرافت داده

است او را بر جمیع شهرها و یاد کرده است او را در قرآن مجید در زیاده از بیست آیت و در

فضیلت او رسول [الله] - صلی الله علیه و [آله و] سلم - چندین احادیث فرموده است که از

شمار بیرون است. پاره ای از آن این است که در این رساله مختصر ذکر می شود :

بدانکه در خبر است روزی که رسول [الله] - صلی الله علیه و [آله و] سلم - از مکه به مدینه

هجرت کرد. در باب حَزْوَرَه بایستاد و روی به کعبه کرد و گفت: «به درستی که تو دوست

ترین شهرهایی، و دوست ترین جا، در روی زمین نزد حق سبحانه و تعالی، تویی. اگر نه آن بود که مشرکان مرا بیرون نکردنی هرگز از تو بیرون نمی رفتمی.»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که بهترین بلاد روی زمین و دوست ترین شهرها نزد خدای تعالی مکه است و تمام روی زمین را از زیر مکه کشیده اند،⁽³⁾ پس از آنکه نام او [را] امّ القری نهادند؛ یعنی مادر شهرها .

[و] اول کوهی که بر روی زمین پیدا شده جبل ابوقییس است و اوّل طایفه که طواف زمین مکه کرده اند، ملائکه بودند پیش از آن که بیافریند حق تعالی آدم - علیه السلام - را به دو هزار سال پیشتر، و هیچ فرشته ای نیست که حق تعالی می فرستند او را از هفت آسمان به زمین، الاّ آن که غسل کند در زیر عرش و فرود آید به حرم، پس نزول کند به مکه مشرفه و طواف هفت گانه کعبه بجا آورد و در خلف مقام ابراهیم - علیه السلام - دو رکعت نماز بگزارد، بعد از آن برود به کاری که او را امر کرده اند .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که هیچ پیغمبری از قوم خود نگریخت مگر آن که به مکه آمد و عبادت خدای تعالی می کرد تا وفات یافت .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: به درستی که در حوالی کعبه قبر سیصد تن از پیغمبران است که ایشان گرسنگی و سپس الم کشیده اند⁽⁴⁾ و صبر کرده اند تا آن که وفات یافته اند و قبر اسماعیل - علیه السلام - و مادر او هاجر در حیره

است؛ یعنی در حطیم که جانب ناودان کعبه است و هر پیغمبری از پیغمبران که چون قوم

ایشان به ایشان ایمان نیاورده اند و ایشان را دروغگوی گفته اند و ایشان از میان قوم خود

بیرون آمده اند و در مکه عبادت می کرده اند تا وفات می یافته اند .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: هر کس در حج یا در

عمره بمیرد، او را عرض و حساب نکنند و گویند در آی به بهشت بی حساب و بی عقاب .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که اسماعیل بن ابراهیم -

علیهم السلام - شکایت کرد به خدای تعالی از گرمای مکه، پس وحی آمد از حق سبحانه و

تعالی به وی که به درستی که من بگشایم برای تو در حجره ای از درهای بهشت که نسیم

بهشت پیوسته از آن در بیرون می آمده باشد تا روز قیامت .

نقل است که روزی عثمان بن عفان با اصحاب خود ملاقات کرد و گفت: از من نمی پرسید

که از کجا می آیم. اصحاب فرمودند که بفرمایند از کجا می آیند؟ گفت: بر در بهشت استاده

بودم و حال آن که در زیر ناودان کعبه استاده بود [و] دعا می کرد .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: به درستی که نزدیک رکن

یمانی دری از درهای بهشت است و هیچ احدی دعا نمی کند نزدیک حجرالاسود، مگر آن

که خدای تعالی دعای او را مستجاب گرداند و میان رکن یمانی و حجرالاسود روضه ای

است از روضه های بهشت .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: هر کس که در مکه معظمه بمیرد، چنان باشد که در آسمان دنیا مرده باشد و هر کس در حرم مکه معظمه یا مدینه بمیرد در حالتی که احرام الحج یا عمره بسته باشد، برانگیزاند خدای تعالی او را روز قیامت بی حساب و بی عذاب و گویند در آی در بهشت از هر دری که خواهی .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: هر کس که در ماه رمضان، روزه در مکه معظمه دارد، بدهد او را حضرت حق سبحانه و تعالی ثواب صد هزار ماه روزه ای که از غیر مکه داشته باشد و یک رکعت نماز در مسجدالحرام برابری می کند به صد هزار رکعت که از غیر مکه گزارده باشد و اگر در مکه به جماعت گزارده باشد یکی به هزار هزار و پانصد هزار نماز در سایر بلاد محسوب شود .

و هم آن حضرت - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: هر که صبر کند از گرمای مکه یک ساعت از روز گرما، به درستی که دور دارد حضرت حق سبحانه و تعالی او را هزار ساله راه از آتش دوزخ و بدانید که مکه و مدینه پاک می کند مردمان را چنانکه کوره آهنگر آهن را، و بدانید که در مکه مکروهات⁽⁵⁾ هست و درجات هست، پس هر که صبر کند بر سختی مکروهات او، من که رسول حقم، شفاعت خواه او خواهم بود در روز قیامت و بدانید که اهل مکه جیران بیت الله اند و بهترین وادیها وادی ابراهیم است و آن عبارت از مکه است و هر که عبادت کند و نماز بگذارد در حجر یا در برابر کعبه و استغفار بسیار کند، از گناهان

پاک شود، مادامی که در پی آن گناه باز نیاید و بهترین چاهها، چاه زمزم است و نظر کردن به سوی زمزم امان است و [هر که] آب زمزم بخورد چندان که هر دو پهلوی پر شود امان یابد از نفاق، و آب زمزم به هر نیت که بخورد مراد یابد .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: هر مؤمن که نظر کند به سوی کعبه برای طلب ثواب، گناهان گذشته و آینده [اش] آمرزیده شود و برانگیخته شود روز قیامت در امان حضرت حق تعالی .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر که نماز بگذارد در مسجدالحرام، بنویسد حق تعالی از برای وی ثواب صد هزار نماز» .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «آن مردمان و زنان که حج می گزارند و عمره می آرند، حزب خدایند، هر چه خواهند بدهد و دعای ایشان مستجاب کند و آنچه نفقه کنند در راه حج، عوض آن هر درهمی بدهد خدای تعالی هزار هزار درهم و سوگند بر آن خدای تعالی که نفس ابوالقاسم به دست قدرت اوست، تسبیح و تهلیل و تکبیر می کنند حتی خاکهای مکه» .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «از عمره تا عمره کفایت می کند از آنچه گناهان میان دو عمره باشد و حج مبرور را جزا نیست مگر بهشت، و حج مبرور آن است که درویشان را طعام دهند و آب بخوراند و سلام بایکدیگر کنند» .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «آنچه حاجیان در راه حج نفقه می کنند، بدهد حق تعالی ایشان را پس از مرگ هزار هزار عوض او در آخرت، و به آن خدای که نفس ابوالقاسم به دست قدرت اوست، هر یک درهمی از آن دراهم در وزن گران تر از کوه شما است (اشارت به کوه ابوقبیس می کردند)».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «یک نظر به سوی کعبه کردن عبادت است بی آن که طواف کند و نماز بگذارد و رکوع و سجود بجا آرد».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس بنشیند رو بروی کعبه یک ساعت از برای خدای و رسول و از برای تعظیم بیت الله، بدهد او را حق تعالی ثواب مقابله کسی که حج و عمره و جهاد بجا آورده باشد و [در جهاد] اسب برای خدای تعالی زیان داده باشد و صائم الدهر و قائم اللیل باشد و اول نظر که حق تعالی می کند بر اهل حرم و آن کس که در نماز و سجود یا روی به کعبه نشسته ببیند و بیامرزد، پس ملائکه گویند: یا ربّ باقی نماندند مگر جماعتی که در خوابند. حق سبحانه و تعالی می فرماید: ایشان را نیز داخل آمرزیدگان در آرید».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر که بیاید ماه رمضان در مکه و تمام ماه روزه دارد و هم گاه گاهی تواند نماز شب بگذارد، بنویسد حق تعالی برای

او ثواب دو سوار که در راه خدای تعالی غزا [جنگ] کرده باشند و ثواب هر روزه، هزار ماه رمضان [است] که در غیر مکه روزه داشته باشد .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «مجاورت کعبه سعادت و مفارقت [آن] شقاوت [است] یعنی به اختیار خود در طلب دنیا بی ضرورت بیرون رفتن» .»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر که طواف کند گرد کعبه هفت مرتبه در روز تابستان در گرمای سخت سر برهنه و هر نوبت به حجرالاسود رسد از آن بوسه دهد و ایدانش به کسی نرسد و سخن هم نگوید مگر ذکر الله سبحانه و تعالی، بدهد مر او را - حق جل و علا - به هر قدمی که بنهد و بردارد هفتاد هزار حسنه و بلند گرداند مر او را هفتاد هزار درجه و محو گرداند از نامه اعمال او هفتاد هزار گناه .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «فضل حاجی پیاده بر حاجی سوار، همچو فضل ماه چهاردهم بر ستارگان [است]» .» [

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «حاجی سوار، هر گامی که بردارد و بنهد شتر او، هفتاد حسنه است و حاجی پیاده هر گامی که بردارد و بنهد، هفتصد هزار حسنه است از حسنات حرم. پرسیدند یاران: «یا رسول الله حسنات حرم چه باشد؟ فرمودند که هر حسنه به صد هزار حسنه تبدیل شود» .»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «اگر فرشتگان مصافحه کنند کسی را، البته مصافحه کنند نماز کنندگان را یا با کسی که با مادر و پدر نکویی کند».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «گرداگرد کعبه هفتاد هزار ملائکه که آمرزش می خواهند از برای کسی که طواف و دعا می کند».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر که طواف کند گرد کعبه را هفت نوبت، بدهد او را حق تعالی اذن شفاعت هفتاد تن، هر کس را که خواهد از اهل بیتش یا از مسلمانان [و] اگر خواهد از عامه مؤمنان و اگر خواهد در دار دنیا اجر او بدهد و اگر خواهد در آخرت ذخیره کند».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر عمره ای که در ماه رمضان آورده شود برابری می کند به حجی که با من بجا آورده باشد».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس که در حرم مکه بمیرد همچنان است که در آسمان سوّم مرده باشد و هر کس که در بیت المقدس بمیرد همچنان [است] که در آسمان دنیا مرده باشد».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: «برانگیزاند خدای تعالی از گورستان مکه هفتاد هزار شهید که بی حساب در بهشت درآیند و روی های ایشان

همچو [ن] شب ماه چهارده باشد و هر یکی هفتاد نفر را شفاعت کنند. پرسیدند یاران: یا

رسول الله ایشان چه کسان باشند؟ فرمودند که غریبان «».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس که در کعبه

درآید، در رحمت حق - عزوجل - درآید و در امن او، و چون بیرون آید آمرزیده برآید «».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: «نیست عملی فاضلتر

از حج و هر کس که حج کند بی فسق و جنگ و جدال و جماع و یاد آن نیز نکند و فحش

هم نگوید، همچنان [باشد] که [از] مادر زاده باشد؛ یعنی از گناهان پاک باشد «».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «به درستی که حق سبحانه

و تعالی صد و بیست رحمت نزول می کند بر کعبه؛ از آن جمله شصت برای طواف کنندگان

است و چهل از برای نماز کنندگان است و بیست از برای نظر کنندگان است بر بیت الله و

نظر کردن بر کعبه عبادتست و روز حشر، او از عذاب دوزخ در امان باشد «».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: «جهاد خرد و بزرگ [

که [ضعیفان و زنان می تواند کرد، حج و عمره است «».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس که صبر کند به

گرمای مکه ساعتی از روز گرما، دور دارد حق تعالی او را صد ساله راه از دوزخ «».

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس که در مکه یک روز بیمار شود، حق تعالی بنویسد در نامه اعمال او عمل صالح شصت ساله، که در غیر مکه کرده باشند، از انواع عبادتها .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: «حجرالاسود یمین خداست در زمین که مصافحه می کند به او بندگان خود را همچنانکه [مصافحه می کند مسلمان] برادر مسلمان را، و هر کس که بیعت رسول الله نیافته باشد و دست بر حجرالاسود رساند، به درستی که متابعت رسول الله و فرمان حق تعالی به جا آورده باشد .»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: «رکن حجرالاسود و مقام ابراهیم بیابند در روز قیامت، هر یکی مانند کوه ابوقبیس و هر یکی از ایشان را چشمها و لبها خواهد بود و به زبان خود گواهی خواهند داد برای آن کس که ایشان را دریافته باشد و عهد ابراهیم - علیه السلام - بجا آورده وفا نموده باشد آن وقت که مردمان را به حج خوانده اند .»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر که حج کند از برای مادر و پدر خود و از مخصوص خود، و از برادران دینی، آن یک حج بهتر است از دنیا و آنچه در آن دنیا باشد .»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: «باقی نمانده در زمین چیزی از بهشت، غیر این حجرالاسود و اگر مشرکان آن را در ایام جاهلیت به دستهای نجس خود لمس نمی کردند، بیماری از او شفا طلب نمی کرد مگر که از کرم الهی شفا می یافت.»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند که: «طواف کعبه بسیار کنید پیش از آن که حایل شود میان شما و کعبه، گویا که می بینم به سوی مردی که از جثه ای باشد که این شکل دارد:

اصلع: یعنی سرش موی ندارد .

افدع: یعنی کف دست و کف پای کج دارد .

اصفح: یعنی روگرد و بی نهایت بدنما .

افجج: یعنی سر انگشت هر دو پای پیوسته می ایستد و پاشنه هر دو پای دور باشد تا که پشت پای راه می رود .

و او کعبه را نابود می کند و به سنگهای ریز ریز تبدیل می کند»⁽⁶⁾.

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر که دو رکعت نماز در مسجد الحرام بگزارد همچنان است که هزار رکعت نماز در مسجد من گزارده باشد یعنی

مسجد مدینه منوره و یک نماز در مسجد من افضل است از هزار نماز در غیر او، مگر در

مسجد الحرام که یک نماز او مقابله صد هزار نماز بلاد دیگر است.»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس که زیارت قبر

مرا بعد از وفات من بکند؛ مانند آن است که در حال حیات زیارت من کرده باشد و اگر

زیارت کنندگان بدانند برای زائر من چه اجر است در آخرت، البته بیایند در زیارت من خیزان

و افتاده؛ یعنی همچو طفلان که راه نتوانند رفت.»

هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس که برای مرده حج

بکند بی آن که وصیت کرده باشد، بنویسد بر آن مرده ثواب یک حج و برای حج کننده ثواب

هفتاد حج.»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: و شیخ حسن بصری -

رحمة الله علیه - نقل کرده اند که: «نمی دانم هیچ شهری بروی زمین، هر عملی که درو

بکنند، یکی را به صد هزار نویسد غیر از مکه معظمه.»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: و هم او نقل می کند که:

«نمی دانم هیچ شهری به روی زمین که درو شراب الأبرار و مصلاهی اخیار واقع شده باشد،

مگر در مکه و شراب ابرار آب زمزم است و مصلاهی اخیار زیر ناودان کعبه است.»

و هم شیخ حسن مذکور می گوید: نمی دانم هیچ شهری بروی زمین که حق سبحانه و تعالی رسول خود را امر کرده باشد که فلان موضع جای نماز خود بکن مگر در مکه معظمه. قوله تعالی: «و اتخذوا من مقام ابراهیم مصلی» .

و هم او نقل می کند که نمی دانم هیچ شهری بروی [زمین] که شخصی با دست مالیدن و بوسه دادن چیزی گناه از وی مانند برگ خشک درختان بریزند مگر در مکه معظمه و آن چیز حجرالاسود و رکن یمانی است .

و هم او می فرماید که نمی دانم که هیچ شهری بروی زمین که بنده دعا کند و فرشتگان آمین گویند مگر در مکه معظمه و آن گرداگرد بیت الله است .

و هم او می فرماید: نمی دانم بروی زمین هیچ شهری که برخیزند از وی در روز قیامت انبیا و صدیقان و ابرار و اخیار از مردان و زنان و این همه از رستگان باشند الا در مکه معظمه .

و هم او می فرماید که: نیست هیچ شهری بروی زمین که فرود آورد در وی باد بوی بهشت را، مگر در مکه معظمه برای طواف کنندگان امت .

و هم او می فرماید: نمی دانم هیچ شهری بروی زمین که مستجاب شود برو دعای بنده در پانزده مکان :

1- چون نظر بر کعبه الله افتد .

2- در نزدیک حجرالاسود .

- 3- در ملتزم .
- 4- زیر ناودان کعبه .
- 5- اندرون بیت الله .
- 6- پس [پشت] مقام ابراهیم .
- 7- در رکن یمانی .
- 8- سر چاه زمزم .
- 9- در صفا .
- 10- در مروه .
- 11- در مسعی .
- 12- در منا .
- 13- در نزدیک جمرات سه گانه .
- 14- در مزدلفه .
- 15- در عرفات .

و نیز شیخ حسن بصری می گوید: که غنیمت دانید در عمر خود که دریابید این مکانها [را

[که جای اجابت دعا است و امید مغفرت، جهد کنید در دعا و تضرع و زاری که چون از

مکه معظمه بیرون روید از برکات این امکانه [ها] محروم مانید .

و گفته شده: که زیر مقام ابراهیم - علیه السلام - مکتوب است: «منم آن خدای - عزوجل - که غیر از من هیچ پروردگار نیست، منم آفریدگار مکّه، حرم کرده ام او را از روزی که آسمان و زمین پیدا کرده، مکّه را در میان دو کوه نهاده و هفت فرشته گرداگرد او گذاشته ام، یعنی وقتی که هر آفریده شده در زمین حرم الله داخل شد او از کشتن و ظلم و ستم و آزار و تعدّی در امان در آمد .

و هم او می فرماید: نمی دانم هیچ شهری بروی زمین که هم انبیاء و المرسلین و ملائکة المقربین به سوی او آمده باشند مگر در مکّه معظمه و خواب کردن در مکّه افضل است از آن که در جای دیگر روزه دارند و نماز گزارند .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر که استطاعت دارد، در یکی از حرمین مکّه و مدینه باشد و بمیرد باید سعی کند، اوّل کسانی که [مشمول] شفاعت من خواهند شد در روز قیامت، رستگاران باشند و بر اینها نه حساب باشد نه عذاب .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «سفر نکنید مگر در نیت سه مسجد، مسجدی هَذَا یعنی مسجد حضرت [در] مدینه منوره و مسجدالحرام و مسجد الاقصی که یک نماز در مسجد من مقابله هزار نماز جای دیگر، غیر از مسجدالحرام که یک نماز در مسجدالحرام مقابله صد هزار نماز بلاد دیگر است و همچنین یک نماز در مسجد الأقصی مقابله پانصد نماز جای دیگر است .

و هم شیخ حسن بصری می فرماید که: نمی دانم هیچ شهری بروی زمین که درهای بهشت

همه به سوی او گشاده باشند مگر در مکه معظمه :

1- دربی نزدیک در کعبه است .

2- دربی نزدیک ناودان کعبه است .

3- دربی نزدیک رکن یمانی .

4- دربی نزدیک حجرالاسود .

5- دربی پس مقام ابراهیم .

6- دربی نزدیک چاه زمزم .

7- دربی در صفا .

8- دربی در مروه .

و هیچ احدی در مکه در نیاید مگر آن که در رحمت حق تعالی در آید چنانکه حق تعالی

فرموده است: هر کس که در کعبه در آید در امان خدای تعالی در آید،⁽⁷⁾ از عذاب نار

بیمرزد اگرچه بسیار گناه] داشته باشد .]

و در خبر است هر کس که یک نظر بر کعبه بکند گناهان او بیمرزد اگرچه گناه او بسیار و

مثل کف دریا باشد .

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «چون روز عرفه باشد و خلق در موقف عرفات حاضر شود، رحمت خدای تعالی بر خلق نزدیک گردد و به آسمان دنیا آید و بعد درهای آسمان بگشایند، پس مباحات کند حق تعالی به حاجیان و به ملائکه خود گوید: «ای فرشتگان ببینید بندگان مرا که به عبادت آمده اند، ژولیده و روی و موی گرد آلوده، از راههای دور به امید مغفرت من، به درستی که همه ایشان را آمرزیدم و بازگردند بندگان من جمله آمرزیده، گناهان عفو کرده، هر که خواهید شفاعت کنید، اگرچه گناهان او به عدد ستارگان آسمان و عدد روزهای دنیا و قطره های باران بوده باشد، همه را آمرزیدم به درستی که من ارحم الراحمینم و رحمت من به همه چیز و همه کس می رسد.»

و هم آن حضرت پیغمبر - صلی الله علیه و [آله و] سلم - فرمودند: «هر کس که حج اسلام بگذارد دو طواف زیارت بجا آرد، آن روز جمیع گناهان او آمرزیده شود و بیایند فرشتگان و دست در میان دو شانه نهند و گویند: ای بنده خدای! کار آینده بساز، به درستی که کار گذشته تو کفایت گشت، و گویند که از آن بزرگتر گناه نیست که بنده از عرفات بازگردد در حالتی که حج گزارده باشد و گمان برد که آمرزیده نشده است و گویند که ده جزء رحمت خدای تعالی بر زمین آید از آن جمله نه و نیم جزء نصیب مکه معظمه و نیم جزء (نصیب) تمام دنیا.»

و نیز شیخ بصری می گوید: زنهار، زنهار! ای باشندگان مکه معظمه! ما دامی که قدرت و قوت به موافق شرعی داشته باشید، از مکه بیرون نروید اگر چه شما را دو فلس از مشقت، از وجه حلال در مکه به دست آید، آن بهتر از ده هزار است که جای دیگر حاصل می توان کرد از غیر مکه مبارک .

انّ السعير من أهد من فضل الله - عزوجل - و الأعمال بالذواتيم و عليك بتقوى الله و لزوم العدالة و امتثل نفسك في عبادة الله - عزوجل - و متابعة النبي - صلى الله عليه و [آله و] سلم - و هو خير الدنيا و الآخرة و صلى الله على خير خلقه محمد و آله و اصحابه أجمعين ، برحمتك يا أرحم الراحمين.» تمت .

پی نوشتها:

- 1- در بعضی از کتابشناسیها «عبدالرحیم بن انس» نیز گفته شده است .
- 2- این شخص همانگونه که در مقدمه ذکرش رفت «عبدالرحیم بن یونس یا انس» می باشد .
- 3- اشاره به «دحو الارض» که تمامی زمین از مکه گسترش یافته است؛ یعنی همه زمین زیر آب بوده، ابتدا مکه از زیر آب خارج شده بعداً اطراف آن، بعداً به ترتیب سایر جاها، به همین جهت می گویند زمین از زیر مکه گسترش یافته است .
- 4- «و انما بين الركن اليماني الى الحجر الاسود قبور سبعين نبياً كلهم قتلهم الجوع و القمّل

..».

5- سختیها و مشکلات .

6- «استكثروا من هذا الطواف قبل أن يُحال بينكم و بينه، فكأنني أنظر الى رجل أصلع أهدع

جالس عليها يُهدمها حجراً حجراً» .

7- «فيه آياتٌ بيناتٌ مقامُ ابراهيم ومن دخله كان آمناً» آل عمران: ٩٧

والسلام./.